

רמז נפלא

סיפר הגאון רבי שמואל רוזנבסקי:

"המנהג היה שבחור הנוסע לארץ ישראל היה עולה לתורה למפטיי. בשבת האחרונה שהייתי בגרודנה קראו בפרשת במדבר, והעלו אותי למפטיי. בהפטרה קראו את הפסוק בספר הושע "ונתתי לה את כרמיה משם ואת עמק עכור לפתח תקוה". יש שראו בזה אות ורמז על הנסיעה "מעמק עכור" - גזירת הגיוס לצבא הליטאי שהייתי מחוייב להתגייס, "לפתח תקוה" - לשיבת לומז'ה שבפתח תקוה!" (ראש הישיבה)

אקטואליה...

"ואת כל העדה הקהילו באחד לחדש השני ויתילדו על משפחתם". כתב הגאון רבי זלמן סורוצקין: באחד לחודש השני נצטווה משה למנות את בני ישראל ובאחד לחודש השני מנה אותם, כי זריזים מקדימים למצוה, לא מתעכבים, לא מחמיצים אותה. ובימינו, לו היתה הממשלה נותנת פקודה כזאת לאחד השרים שלה, היה השר ההוא עושה הכנות ימים רבים עד אשר היה מוציא הדבר לפועל... ואילו כאן אצל משה יצא הדבר לפועל ביום נתינת הפקודה!" ("אזנים לתורה" א' ח')

מאיה גיל ניתן לצאת לעצרת או הפגנה...

"כל יצא צבא בישראל". (א' א') מגיד שאין יוצא בצבא פחות מבן עשרים. (רש"י), אפשר שאינו חזק למלחמה פחות מבן עשרים. ויתכן לפרש כל יוצא צבא, כל היוצאים להקהל בעדה, כי הנערים לא יקהלו בתוך העם, שכל אסיפת עם נקראת "צבא", דוגמת 'צבא השמים', מראות הצובאות, ומה שנאמר בזה לשון "יוצא" הוא כענין "יוצא שער עירו". (רמב"ן, טור הארוך)

"אחירע בן עינן". (א' ט"ו) וכי יש לך אדם שקורא לבנו אחירע?! ללמד שאין בתורה דבר שלא לצורך, אלא על שם המעשה נקרא. 'אחי' לשון ארץ, ארץ שמנה לתבואה, דוגמת 'ותרענה באחי', 'רע' לשון רצון - 'יהא רעווא'.

"קריאי העדה" - שהעדה לא יעשו דבר עד שיקראום. (אב"ע א' ט"ז)

"אשר נקבו בשמות". (א' י"ז) שמותיהם כאן אינם עיקר שמותם, אלא כינה כל איש לפי זכות וענין שבטו, ומכאן פסק שאין לכתוב בשטרות בשמותיהם הנקובים כאן, שרק כינוי הוא. (בעה"ת)

מה הקשר בין שבט יששכר לדן...

יששכר חמישים וארבע אלף, סימנו 'דן', כי היו דיינים. זבולון חמישים ושבע אלף, סימנו 'זן', שהיה זן ליששכר. (בעלי התוס' ר"ש)

עשרים יום, בהם לא מת אף יהודי בעם ישראל, היתכן? אימתי? "אלה פקודי בני ישראל, וכן נסעו... שש מאות אלף ושלושת אלפים וחמש מאות וחמישים". כאשר היו ביום שהתפקדו, והנה בעשרים יום הללו לא מת אחד מהם, וזה דבר פלא! (אבן עזרא ב' ל"ב)

"וחיו ולא ימותו", רמז שמלאך המוות בטל לעתיד לבוא. (בעה"ט ד' י"ט)

חידות בפרשה

מי מופיע כככור ואינו בכור?

"ואלה שמות בני אהרן הכהן נדב". (ב' ב) שאלה: מה נפקא מינה לבכורתו של נדב, הרי הוא אינו נוטל פי שנים בירושת הארץ? והרי נדב מת בחיי אביו, מה לכתוב בו בכורה, הרי לא זכה בה ומה הועילה לו הבכורה במיתתו?!

תירצו בעלי התוס': יש הפסק בין בכור לנדב, לומר שהבכורה עולה על אהרן, שהיה זקן ממשה.

וכל הקורא הבכור נדב טועה, והודיענו זה כי אהרן היה ראוי לגדולה בכהונה יותר ממשה רבינו בעבור שהיה הבכור ולו משפט הכהונה-הגדולה. (רא"ג ועיין "משך חכמה")

שבט ואינו שבט? קהת "שבט משפחת הקהתי". (ד' ח"י ועיין בעלי התוס')

בן שאינו בן...

"ואלה תולדות אהרן ומשה". (א' א) והיכן בני משה, למה לא חישב את גרשם ואליעזר? כתב התולדות לשלשלת הכהונה. (ב"ר ב' כ"א)

בני אהרן נקראו 'תולדות משה', ללמד, שכל המלמד את בן חבירו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו. (רש"י ועיין אור"ח וכלי יקר)

ערב חודש סיון

בערב חודש סיון, זמן המסוגל לתפילה על הצאצאים, הגיע החברותא ללמוד עם ראש ישיבת מיר, הגאון רבי נתן צבי פינקל וראה שהוא מתפלל את תפילת השל"ה, תפילה שארכה לו כחצי שעה!

(בכ"ל נפשך" מפי הרה"ג רבי יונה גרין)
אין זה פלא, הלא לרבי נתן צבי היו אלפי בנים-תלמידים והתפלל עליהם! הרבעת התורה שלו נבעה מאהבה עמוקה לכל תלמיד. ידע, הכיר וזכר את אלפי תלמידיו!

ראש חודש סיון היה "יום שעון הקיץ" בקהילת וורמייזא...

"פותרחין חלונות בית הכנסת בראש חודש סיון, והם ישארו כך פתוחים עד יום שישי קודם שאומרים סליחות לפני ראש השנה, ואז מחזירין החלונות שיהיו סתומים כל ימי החורף עד ראש חודש סיון, וכן נוהגים לעולם!" ("מנהגים דק"ק וורמייזא" ח"א הגהות)

בוורמייזא נהגו כרבי ישראל סלנטר...

"הפאה ניתנת במחובר, אפילו תשעים ותשעה אומרים לחלק ואחד אומר לבזו, לזה שומעין, שאמר כהלכה." (פאה ד' א')

"בגפן ודקל שבעל הבית מחלק, אפילו תשעים ותשעה אומרים לבזו ואחד אומר לחלק, לזה שומעין, שאמר כהלכה." (שם ד' ב')

כתב הגאון רבי חיים קניבסקי: שמעתי אומרים בשם הגאון רבי ישראל סלנטר שאם יש אנשים בחדר, מהם שרוצים לפתוח את החלון ומהם רוצים לסגור, ופסק שבקיץ הדין עם הרוצים לפתוח, ואפילו יחיד יכול למחות שלא לסגור אפילו מאה דורשים לסגור, ובחורף להיפך. והביא ראיה מהמשנה הזו.

ולכאורה אין מכאן ראיה. כאן הוא דין דאורייתא שנלמד שיש לבזו ... ובגפן ודקל, גם לסוברים דהוי דרבנן, עכ"פ הוי תקנה מפני הסכנה, ולכן אפילו אחד יכול למחות שלא ישנו מהדין.

אבל בקור וחום אין דין כיצד יעשו, אלא שבדרך כלל בקיץ חם ובחורף קר, אבל אם יש סיבה שרוצים לסגור בקיץ או לפתוח בחורף לכאורה מסתבר שהולכים אחר הרוב כמו בכל הדברים. ("שערי אמונה" פאה ד' א' ועיין מש"ב נ"ג נ"ג אימתי מיעוט יכולים לכופף את הרוב)

אחרי שפירסמתי זאת בעלון בזמנו, העיר הגאון רבי יעקב אדלשטיין

יש לדעת, בבתי הכנסת של פעם היו שני חלונות, פנימי וחיצוני. הצד הקרוב לרחוב היה חלון הנפתח לצדדים כעין שלנו. ובצד הפנימי היה חלון גדול מזכוכית שהיה נכנס מלמעלה למטה במסגרת המיועדת לכך. את החלון הזה היו מוציאים בראש חודש סיון ומכניסים לקראת ימי הסליחות. מחמת כובדו, בעלי גבורה היו מתעסקים בהכנסתו והוצאתו.

זה מה שהוזכר בפוסקים (או"ח תמ"ב ג') בהלכות חמץ – אודות הנייר המודבק על החלונות לענין היתר החמץ בדבק, כי החלון לא היה מדויק כמידת המסגרת וכדי לאטום בצורה מושלמת לבל יכנס הקור של החורף הדביקו שם רצועות נייר. כדברי המהר"ל (הל' מאכ"א בפסח) שחלונות בית החורף המוטולאות בחתיכות נייר בהדבקת קמח, לא צריכים ביעור בפסח. ("נר לשולחן שבת")

מפסקי הלוי הגדול - הגאון רבי שמואל וואזנר

כיום לפי המצב בימות הקיץ דבר ושימוש רגיל להקל החום על ידי מאווררים-מזגנים, ובפרט אם רוב המתפללים רוצים כך, אין המיעוט שהמאווררים מפריעים לו יכולים לעכב, ואינו דומה להרחקת נזיקין ... לכל הדעות על האיסטניס להרחיק עצמו.

שאלה: מה הדין אם חלוקים בבית הכנסת אם עתה חם וצריך מאווררים, וכן, האם יש הבדל בין יום לבין לילה ולפנות בוקר שאז לפעמים קריר יותר ואע"פ כן חלקם רוצים מזגנים.

תשובה: כל זמן שאפשר לסבול החום בדרך הטבע, הוא בכלל "ועשית הישר והטוב" להתחשב עם חבריו! (ש"ת "שבט הלוי" ט' רח"צ)

היה זה לפני שנים, בתקופה בה קבלת הקהל המפורסמת אצל מרן הגאון רבי חיים קניבסקי היתה במדרגות ביתו. והנה צהרי יום אחרי מנחה, נשמעו קולות רמים בקרב הממתנינים...

רבינו שאל את נכדו רבי אריה שליט"א לפשר הדבר. השיבו "כחום היום" - החום מביא את הממתנינים להתרגז, לריב על התור ... אמר רבי חיים: "מה הבעיה, תתקינו מאווררים".

כבר למחרת ניתלו ונקבעו שני מאווררי ענק מעל המדרגות לרווחת הקהל הקדוש, תרומתו של תלמיד חכם מופלג וצדיק. ("נר לשולחן שבת" יש"כ לדידי הרה"ג אל"כ)

ערב חודש סיון בקהילת טרביטש שבמדינת בוהמיה

בספר "קורות העיתים" (ר' ראובן חיים) מסופר על שריפה קשה שהיתה בעיר טרביטש, בשנת תקי"ט, בימי כהונתו של הגאון רבי יוסף לבוב בליל ערב חג השבועות יצאה אש והרחוב העליון והתחתון בערו שניהם ואין מכבה ... ונמשך הבערה עד חצות היום, ערב יום טוב. וביום טוב חג השבועות באו לבית הכנסת בדאבת נפש בבגדי חול, מהם הולכי יחף, פרועי ראש בלי כובע, בלי סרבל ובגד עליון, והתפללו בקול דממה דקה בלי פיוטים...

חזרו ויסדוה ונבנתה העיר על תילה. והסכימו יושביה על פי הרב המאה"ג מו"ה יוסף לבוב קיימו עליהם ועל זרעם לעשות בכל שנה ערב חודש סיון בחומר תענית ציבור ואומרים סליחות.

מתוך פנקס הקהל: הכרוז שהוכרז שנה אחר כך בשני בתי הכנסיות בעיר, הישן והחדש, לזכור חסדי המקום ולתיקון על החילול יום טוב שנסבב על ידי השריפה.

ידוע לכל הפירצה שנעשה בקהילתנו ערב שבועות אשתקד שנהפכו ימי רחמים לימי דין, יום עברה ... וקנאתו אכלה אש ושלטה בשתי בתי הכנסת וברוב בתים דקהילתנו וקצתן ערו עד היסוד ועדיין הם חרבים. וקצתן מבעלי בתים נעשים כאורחים במלון ואלו הם הגולים משכונה לשכונה, וקצתן מפוזרים ומפורדים בני עמים. ההיזק בספרים ומלבושים, כסף ושווה כסף, כלי בית והון רב. ולבר מן דין להזכיר חסדי המקום שלא פגע בנפשות ...

גם לתקן את החילול יום טוב שנעשה ראה אדמו"ר בצירוף בד"צ לגזור לחוק, ערב ראש חודש סיון יתענו אנשים ונשים שהם מעל עשרים שנים ... חוץ מחלושי כח או הולכי דרכים, מעוברות ומניקות, או מי שיש לו מיחוש בבריאות הגוף ...

יום לפני ערב ראש חודש, לעת מנחת ערב יתאספו בבית הכנסת ויאמרו ספר ראשון בתהלים, ובשחרית יאמרו סליחות ואחר שחרית יאמרו ספר שני ושלישי בתהלים, וקודם יום כיפור קטן יאמרו המלמדים עם תלמידיהם ספר רביעי וחמישי.

ג' סיון בשחרית, ביציאה מבית הכנסת ספר ראשון בתהלים ... וערב שבועות, בכדי לא לבטל את ההכנות ליום טוב ישכימו לבית הכנסת כמה שאפשר לומר שלשה ספרים הנותרים ...

כל אחד ואחד יתרום כפי נדבת לבו והדבר המסור ללבו של אדם נאמר בו ויראת מאלקיך, שכל אחד יפשפש במעשיו ויתפלל לה' יתברך שישמע שוועתנו ויקבל ברחמים תפילותינו ולא יהיה שוב שום פרץ וצווחה ברחובותינו.

(קונטרס "עלי זכרון" 51 מתוך מאמר הרה"ג רבי דוד מאיר ישראל רוס)

"רעואל-דעואל". (א' י"ד ב' י"ד) היו קורין אותו בשני שמות, לכך הזכירה התורה שניהם. (טור הארוך)

הגאון רבי יוסף לבוב כיהן כאב"ד איינשטט בבית דינו של ה"פנים מאירות" ורבה של טרביטש מ"ב שנים, כמנין "ולו המשרה". שמו נקרא על שם סבו על פי רצונו ופקודתו בחייו! דבר זהו חידוש גדול וזה הסיפור: אמו היתה בתו של הגאון מוה"ר יוסף שמואל, רבה של פרנקפורט, מגדולי הדור.

מחשק נפשו להיות נקרא הילד על שמו ציווה על חתנו: "רצוני שאותו הבן אשר תלד לך אשתך היא בתי שיהיה נקרא על שמי, ואני חותם את שמי יוסף שמואל.

ובכן לא תקרא אותו בשמי המורגל בפי כל האנשים שמואל באשר שעודני עוד בחיים כי אם יקראו אותו יוסף, שהוא שמי הראשון, אשר אני נקרא בו לעלות לתורה ואני חותם בו ראשון ... ובשם יוסף תקרא אותו הבן ומן השמים יוסף חיים וברכה ...

רבי יוסף לבוב-למברג היה גדול בתורה. חתנו של השתדלן העשיר איציק אופנהיים מוינה. בחכמתו הרבה בדיני ועסקי ממונות, הקצינים העשירים היהודים מעיר הבירה וינה התייעצו איתו תדיר, וכן נתמנה מהממשלה לפקח על צוואות הקצינים. הרביץ תורה בישיבה בעירו. נפטר בשנת תקל"ה. (שם)

סיפר האדמו"ר רבי אברהם מסטריקוב, שהרבי מביאלה קרא לבנו רבי מנחם מנדל, שהיה לימים האדמו"ר מסטריקוב על שם רבו, רבי מנחם מנדל מוורקא בחיי רבו... ("אוצר הברית" א' ד' הערה ד')